



КУЛЬТУРА
«ГалгӀай гӀарчожаш»
яха альбом арадаьннад

9



ХЪЕХАМ
Къаман Гадатех дийцар
студенташта

11

СЕРДАЛО

WWW.SERDALO.RU ПАЛГӀАЙ МЕХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

№5 (12582)
Сабкура
бутт,
9 ди, 2023 шу



Газет арадувл 1923-ча шера
бекарга бетта 1-ча дийнахьа денз



1973-ча шера
«Сердало»
газета
«Знак почета»
яха орден
еннай



ТОЛАМАШ
Вайцигара
предприятеш
«Къахьегам аовсарле»
яха ча проекте дакъа
лоацаш я

2



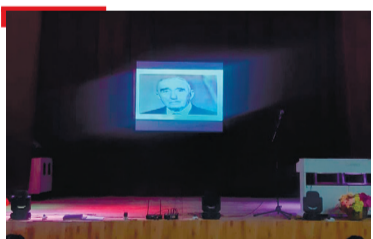
КЪАМАН ВАХАР
СКФО эггара
клезигагӀа декхар вай
республикага доалл

5



КЪАХЬЕГАМ
Керда ишколаш хургья
вай мехка

6



ДЕША ГОВЗАЛ
Воккха йоазанхо
дагалаьцар

7



ДЕШАРХОЙ ВАХАР
ПалгӀайчен дешархой
тӀахьех, интернета
бувзамашка лоралуш
хилара

8

www.serdalo.ru Дзен сердало @gserdalo vk.com/gserdalo



**Турпалхочун гӀулакх
дицденнадаш
Осканаькъан Сулумбик дагалаьцар**

10



**Кагирхой
гӀулакх**

ПалгӀайчен доазонца
ядача юрташка
хъайийллаь
«Хьалхарчар болам»
яха отделенеш

4

ГалгIайчен
Мехкадас
кодам бийцар,
Туркий мехкеи
Шаьмеи байнача
нахах

Селханарча дийнахьа денз, Туркий мехкеи Шаьмеи хиннача хатаро вас яь да тхо. Эзараш нах байнаб, итташ эзараш човнаш хинна, тхов-кIийле йоацаш бисаб. Уж таьрахьаш хIанз а дегIаухаш, дукхагIа зулаш да.

Оаха мел аьнна дешаш чIоагIдаь хургда, лозабарашта, байнарашта Дала гешт дар дехаш, деча дуIашца.

ГалгIай кьаман цIерах а кьабстта сайгара а цу мехкашкарча паччахьашка Реджеп Тайип Эрдоганага а, Башар Асадага а, байнарий дезалашка, цар гаргарча нахага а кодам бувца ловра сонна.

Лозабарашта сихагIа моаршал далар а дезаргдар!

ГалгIайче
«ДарегIа
кредиташ»
яхача
проекта юкье
хувцамаш даьд

Габьенаькъан Мартина

ГалгIай Республикан промышленноста, таьрахьашца дегIаахара Министертвон, офиса эшаш бола гIирс арахецаш барашта ахчанца новкьостал дарах йолча проекта юкье хувцамаш даьд, аьлар «Сердало» газетата ГалгIай Республикан бувзама Министертвон зарбан болхлоша.

«Программа юкьедихьа керттера хувцамаш — гIо де кьоастабераш дукхагIа хилийтар.

ХIанзчул тIехьагIа офисашка лелаш йола телеком-чоалх арахецаш барашта ахчанца гIо дергда», — аьннад хоама тIа.

Ала деза, дIадахача шера баьча балхага хьечача, «дарегIа кредиташ» яхача проектах болх вIаштIехьабаккхача бIаь совгIа волча сага новкьостал даьд, аьнна.

Белгалдоаккх, хIама хьадеш боакхача наьха таро я дарегIа кредит эца укх банкашка гIолла: Сбербанк, Газпромбанк, ВТБ, Промбывзамбанк.

Вайцигара предприетеш «Къахьегега овсарле» яхача проекте дакъя лоацаш я

Султиганаькъан Йоакъап

ГалгIайчен ший предприети 2023 шера «Къахьегега овсарле» яхача кьаман проекте дакъя лоацаш хургья, аьлар «Сердало» газетата мехка кулгалхочун зарбан болхлоша.

«ГалгIайче 2023 шера хьалхара юкьейхай «Къахьегега овсарле» яхача кьаман проекте дакъя лоацаша моттигашта. Цун новкьостал шоашта дехайиш йолаш я мехка ши предприети, аьлар ГалгIай Республикан кулгалхочунга Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлага ГалгIай Республикан экономически дегIаахара министра ТIумхой Аьсета», — йоах хьабайтача хоама тIа.

«2023 шера, ГалгIай Республикан шин предприетена кхоачаргда Федеральни центр деш дола новкьостал. Кьаман проекте дакъя лоацаш хиларо таро хулийтаргья хьабечача балха овсарле совьяккхача, дIадодаш дола рузкъа лораде, балха дикал лакхье, хьадаьр маьхалдаккхача, иштта кхыдола хаттараш кхоачашде», — аьлар боахама кулгалхочо.

Цу проекта юкьейхарга сатувилга дарех я ГалгIай Республикан дIаязьяь базови отрасль, из иштта хила еза 2022 шера, НДС а доацаш, 400 млн сом ахчан пайда ший боахаман баь. Дакъя лоацаша предприетешта мах боацаш новкьостал дергда.

Из доацаш а, ялх бетта из болх дика бовзача говзанчаша Юмабергба болхлой, хьабечача балха овсарле совйоалаш



хилийтара, балха дикал лакх хилийтара. Цу юкьедоагIаш да хьадеча хIаман мах оттабе хар, дIадодаш дар дагарде хар, маьхалдоаккхар малагIа да хар, балха тIехьа дIадодаш дар хурмат деш хургбола никъ лаха хар.

Цу проекте дакъя лоацаш барий таро хургья, балха тIехьа хурмат де ховш бола нах Юмабе. Иштта кулгалхой а болхлой а «РЭЦ экспорта ишкол», «Къахьегега хьалхалаттараш» яхача модулни оалача программе дакъя лаца Юмабар доагIаш да цу юкье, цул тIехьагIа Российски Федерате толашагIйолча предприетешка Юмадаьр чIоагIдергдолаш.

Цар хургболча аьттонна юкье да шера 1% мара юхадала ца дезаш, 100 млн ахча эцар а, из болх тоабара дIадахийта йиш хилар а.

ФЦК экспертеша новкьостал дергда ГалгIай Ре-

спубликан, къахьегам тIа дукхагIа пайда эцаш, гIирсаш леладе, беррига болх тоабе.

Хьалха Россерча моттигашта дийцадар кьаман проекта таронех лаьца, из дийца моттигяр Москвера болх бовзарий федеральни центра къахьегега Академи, цига дукхагIа теркам тIабахийтабар РФ хьлхарча вице-преьера Белоусов Андрея тIахьожам лоттабечача кьаман проекта пайдан а, балха эшача говзала а, цу лостамах дешара а.

Кьаман проект бахьан долаш, 2,3 эзар компанеша шоашта хьабоала пайда совьяккхаб 61 млрд.

«Федеральни центр хIара шера вай республикан новкьостал ду, цо таро хулийт промышленни преприетеш дегIайоалае, цар болх тоабе. ДIадахача шерашка болх соцабаь латташ массехк предприети яр вай, оаха цу юкье инвестораш бахарах, уж болх

бе йолаелар. Цу тайпарча кьаман проекте дакъя лацаро таро хулийтаргья, регионал предприетеш болх бе йолайтийтарал совгIа, царгара хьабоала пайда а совбаккхача. Цо республиканна керда инвестораш тIаозаргба», — аьлар Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлас.

ТIумхой Аьсета белгалдир, ГалгIайче аьхки «Хьехамчий дикагIбола болх» яха хIара шерара яхь вайцига дIаяхьа лерхIаш хилар. Цу тайпара гучадоалаш хургда хьехамчаша баьча балха толамаш, къахьегега овсарле совьяккхача деш дар, малагIа хьехамчаш шой моттиге ба а, иштта царна совгIаташ далара болх дIабахьа а.

Белгалдаккхача деза, «Къахьегега овсарле» яха кьаман проект мехка гIолла къахьегега овсарле 5% совйоалаш хилийтара тIахьехаш йолга.

ГалгIайчен хиш цIендергда, нувхий гувнаш дIадоахаргда

Султиганаькъан Йоакъап

ГалгIайчен Iалама ганзий, экологиче Министрат Шаденаькъан Ахьматхана республикан кулгалхочунга Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлага дийцар, 2023 шера де лерхIар. Iалама лорадара болча боахамо шийна хьалхашка декхар оттаду, нувхашта лаьрхIа керда контейнераш эца, ший цIенде, новкьярле йоацаш, догIаш дийлхачул тIехьагIа ЮдоагIаш дола доккхий хиш чакхдургдола хьалаш кхолла, иштта цо лерхI 2024 шера чIоагIа нувхаш лелаяра (ТКО) йола лаьрхIа моттиг кийчье, республике нувхий гувнаш латта моттиг цIенье, аьлар «Сердало» газетата ГалгIай Республикан кулгалхочун зарбан болхлоша.

Цар иштта хоам бир, ГалгIай Республикан Iалама Министертвон

дукха болх баь хиларах, хIанз а «Экологи», «Гонахьара Iалам лорадар» яха ГалгIай Республикан паччахьалкхен программа, кьаман проект кхоачашьара шоаш къахьегаш хиларах.

ГалгIайче дIахо а къахьегаш я, Iалама хьал тоадара тайп-тайпара балхаш деш. Iалама хьал тоадара гIулакх теркалде деза, яхаш, нахаца болх беш, цар сакхетам сомбоаккхаш, хьабоагIа цигара болхлой.

Иштта белгалдир, Iалама боахамо республике гIолла «Экологи» оала кьаман проект кхоачашьара къахьегаш хилар, цу дакье гIолла йиь проект я къахьеге дезаш.

Масала, «Цена мохк» яхача федеральни проектах 2019 шера Гажарий-Юрта, Насарен шахьаре кхалажаш дIаяьхар. 2021-2022 шерашка республике 20,8 гектара тIара МагIалбикера кхалаж

дIаяьккхар, лаьттан кIалйихьа, из таханарча ден Iалама латкъаш яц.

ЛаьрхIа хиннар кхоачашдара 2,3 эзар нувхаш чутувса яьшкеш ийцай. Уж дIаеннай 2022 шера шахьарашка, юрташка эшача моттиге йоовтгяра. Цул совгIа 2,7 эзар цу тайпара йола нувхаш чутувса яьшкеш эцара каьхаташ дIачуденнадар, уж моагадаьд, укх шера йоотгяргья.

2024 шу йистедалалехь, чIоагIа нувхаш гульгяра йола моттиг а Iалашьбергья, юхакъасташ йола нувхаш чакхьяхара, цаьшар юстарьяккхара болх а юкьебоагIа цунна.

«Тамашийна хин гIишлош лораяр» яха моттигера проект кхоачашьеш, хиш цIендара балхаш а дIадахьа лерхI.

Цо таро хулийтаргья Шолжера хий дикача хьале хилийта а бахархой экологически хьалаш тоаде а. Цу гIулакха лаьрхIа 73 млн сом дIадохийтаргда балхаш хьадеча, из ахча хьадай-

таргда ший доагI-доагIача дакье мехка 2023-2024 шерашка, — аьлар министро.

Хьун боахамашка диллача, 2022 шера республике 2 403,7 эзар сом ахча да хьаденар, 21 гектара тIа хьу меттаоттаеш дола балхаш дIадихьар, иштта 10 гектар хьу дIае лаьтта кийчдир.

«ДIадахача шера аз декхар оттадаьдар, дукхача шерашка бIарий гаьнаша дIалаьца дадаш дола лаьтташ арендах дIале, аьнна. Теша лов дехараш хьачулургхиларах».

Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлас хьалхадаьккхар, уж дика, хьаьна лаьтташ хилар, дика доал деш хилча, пайда бахьаргба цар, ший доалахьара хIама хьадоладе йиш йолаш.

Министро аьлар, доалахьара хIама хьадоладара, наха дIалуш да лаьрхIа бIарий бешара лаьтташ. Таханарча денга хьачуденна 10 дехар да, цо дIалоац 249 гектар.

Султиганькъан Йоакъан

Вай республикерча 110 ишколе театраш хьадаьд. Из болх дӀахьош ба «Ишколера театраш» яхача проектага гӀолла. Цох льяца дийцар Мехкадаьга вице-премьер, дешареи Илмани министерствон кулгал деш йолча Боканькъан Аьсета.

«Ишколера театраш» яха проект вай къаман гӀулакха тахан геттара эшаш яр. 2022-ча шера дӀаболабир из болх ерригача Россе. 2024-ча шера еррига дешара моттигаш чулаьца хила езаш я из проект.

Хила дезарашкара дӀаболабир оаха юхьанца тхоай болх», — белгалдир министра.

Цо аьлар, лакха начӀал дола актӀераш, режиссӀераш хинна дӀаотта аьттув бола бераш эггара хьалха хьехархошта гучадоал.

Тахан эггара хьалхарча аргӀагӀа цу берашца нийса болх дӀабахьа хьехархой Юмабеш да тхо. Цар къахьеге дезаргда, кхоллама уж юкьеозаш, могошал эшаеннача берашца а.

«Ишколера театраш» яхача проектага гӀолла шоаш дӀахьоча балха юкьекхухаргда цар таханарча наьха вахарера кхоачамбоацараш.

ПалгӀайи эрсийи ишколаш-



Ишколашка театраш хьадеш латт

та лаьрхӀа йолча программашта юкьедолхаш дола йоазош кӀоаргга Юмаде дезаргда дешархой.

Ерригача Россе дӀахьош йолча «Ишколера классик» яхача проектанна чуйодача «Театрера кхоллам» яхача программан кӀийлен тӀа Юмалуш ба тахан хьехархой кхоллама балха кӀоаргаленаш йовза. Сцена тӀа къамаьл дувца хар, волавалар, театральни культу-

ра, актӀера говзал — уж деррига хӀамаш довзаш хила беза уж.

Из болх дикагӀа дӀагӀоргболаш, моттигашкара театраш ишколашкарча театрашта тӀахьожаш хила деза, аьлар Мехкадас. «Россе президента Путин Владимира йоккха терко еш проект я из.

Ишколера театраш яха оагӀув хьакхолла эггара хьалха могадаьр а Путин Владимир ва. Цу проектаца къахь-

гача хьехархошта тӀалатта эггара лоархӀамагӀа дола декхар — берашта шоай культура дӀайовзийтар, лоархӀамедараш къоастаде Юмабар, цар начӀал гучадаьккха, кхоллама наькъ тӀа къахьеге уж бахар. Вай театрашкарча актӀераша, режиссӀераша тӀахьожам лоаттабеш, ца ховча хӀаман тӀехьа гӀо де деза царна», — белгалдир вай Мехкадас. Ерригача Россе хьаллаьца дӀахьош проект я из.

Сталинграде лаьтча тӀемах дийцар Мехкадас

Сталинграде фашистий лар ходаь 80 шу дизара хетадаьча къамаьла юкье, мехкадас Келаматанькъан Махьмуд-Ӏаьлас белгалдир, тӀема бирса шераш латтача хана вай къаман сийдола къонгаши мехкарийи цаӀ санна моастагӀчун наькъаш теда арабаьнна хинилга.



Йицлургьяц уж ханаш

ГӀаздананькъан Ахьмад

Сталинградера моастагӀа араваьккха 80 шу дузаш, йоккха кхетаче дӀайихьар МагӀалбике. Байнача тӀема доакъашхоох дисар лехаш, массе моттиг тохкаш болча «МагӀалбик» яхача тоабан къахьегамхошца къамаьл хилар вай мехкадаь Келаматананькъан Махьмуд-Ӏаьлий.

Цар беш бола болх тахан цӀоагӀа лоархӀама, дукха низ эшаш болга белгалдир республикан кулгалхочо. «Оаш тахан хьегаш дола къа, мах баь варгвоацаш, да! 45-ча шера маьтсела (май) бетта шоай цӀенах кхета ираз доацаш, де доацаш байнарий цӀераш гучайоахаш, цар тӀема никъ тохкаш, масанена дӀабовзийташ, лел шо. Оаш тахан гулдеш латтар тӀема

доккха истори да. Сона хов, духхьал тӀема доакъашхой леха ца леш, оаш архивашка дукха болх белга, бӀухой дӀабехка боахка моттигаш тоаеш, кагирхошта хьехам луш, тӀема хана хиннача хӀамай гойтамаш кийчдеш къахьегилга.

Шоай къаман биззача къонгаша мара лелабергболаш никъ бац из. Оаш деш латтар лакхача боараме лоархӀаш хургда

массахана», — белгалдир Мехкадас.

«МагӀалбик» яхача тоабан-царча Донбассе этгача тӀема юкье дакъа лоацаш хиннарашта, доккха баркал аьлар цо. Цу тайпара хоам бир газетага «Россе тохкамхой болама» чубоагӀаш болча моттигерча къахьегамхой кулгалхочо Дзейтананькъан Беслана.

«Тахан 80 шу дизад Сталинградера Гитлера эскар вай арадаьккха. Къаьстта цу шахьаре советски бӀухоша яьча дукхьалено дохадир фашисто, дог тийша волаш, вӀашагӀ мел деллар.

Шийна вӀалла а цаметтар гойташ, араваьккхар Сталинградера, шахьар ший каракхьача санна хеташ хинна моастагӀа.

Дийца варгвоацаш, турпалал да цига вай бӀухошта карагӀдаьннар. Цу шахьаре шоай синош Лодийкча наьха цӀераш йицье бокьо яц вай, мел дукха ха дӀаяхарах. ТӀема котало йоаккхаш, лаьттаб вай къаман денал дола къонгаш, мехкарий. Кхерам яхача дешо совца ца беш, эггара лирагӀа тӀом лаьтча шахьарашка: Москве, Ленинграде, Сталинграде, Керче, Курске — чакхбаьннаб уж.

Берлине чубаьнна, Рейхстаг хьайоаккхаш хиннача бӀухошта юкье хиннаб вай къаман къонахий. Вайна цӀаккха а хам баь довла могоаргдац, цар турпалал гойташ хиннача деной. Цар цӀераш яхаргья вай дегашка массахана! Машаре, иразе бахалба беррига мохк, вай хьамсара ПалгӀайче!», — йоак мехкадас Келаматананькъан Махьмуд-Ӏаьлас ший къамаьла юкье.

СКФО эггара клезигагга декхар вай республикага доалл

Курскенакъсан ИбрахИм

Россе паччахьалкхен ганзэ 71, 5 млрд декхар д'адала дезаш я Кьилбаседа Кавказ.

Д'адахача шерга диллача, эггара дукхагга декхар т'алаттар Ставрополь яха шахьар яр – 29,7 млрд сом. Цу хана хинначул 2,8% дукхагга хьалайнад декхар укх шера.

Цунна т'ехьа латт Селий мохк — 11,6 млрд сом. 2021-ча шера хинначунга хьежача, 40% лакхденнад из карарча хана. Цар массане г'улакх дицдеш ба х'ирий мохк.

Паччахьалкхен ганзэ цо д'ачудала деза декхар 8,7 миллиардага кхаьчад. Д'адахача шера хинначул, 26% дукхагга хул из. 2021-ча шера хинначул, 3% дукхагга хинна, 7 млрд сомага кхаьча латт балкхарой мехкага доаллар. Нохчий мохк хьаййча, декхар эгга-



ра дукхагга цунга доалл, 77%-ал т'ехьаьнад из. 2022-ча шерга диллача, цунна т'алатта декхар 6, 4 млрд да.

Черсий мехко д'атакха дезар таханарча дийнахьа 5,8 млрд да. 13,7%-га кхоачаш, лакхден-

над из д'адахача шера. Еригача моттигашка хьежача, вай республикага доалла декхар эггара клезигагга да, 2,6 млрд сом да вай д'адала дезар. Т'ехьарча кхаь шера 5,6 млрд декхар Юдаьнад вайна т'ера.

2022-ча шера вайна т'алаьтта ахча 700 млн дукхагга хиннад, х'лаьта Кьилбаседа Кавказэ чуйоаг'ача еригача моттигашта т'алатта декхар 10 млрд дукхагга хиннад.

Кьонача эскархоша дакъа лавцар «Цхьа г'а т'ехьашка ма довла» яхача ловзаре

Гаягнакъсан Мартина

Маг'албикерча №2 йолча юкьерча ишколе «Цхьа г'а т'ехьашка ма довла» яхача,

истола г'а д'ахьош долча, ловзаре дакъа лавцар дешархоша, аьнна, хоам бир «Сердало» газетага цигарча болхлоша.



«Карарча шера республикан кьона эскархой духьашка ба Сталинграде хиннача т'ема хетадаьча, истола г'а д'ахьош долча, ловзаре дакъа лоацаш. Из кийчдаьр яр, «Кьона патриот» яхача т'ема г'улакха кагирхой кийчбеш йола, мехкацара

безам совбоаккхаш кхетам луш йола бюджето лалашью Центр. Иштта доакъашхоштга лаьрх'а «Мамаев Кургане хинна Сталинграда т'ом» яхача музейе-заповеднике экскурси йир», — аьлар ишкола болхлоша.

Шоай лоламагга г'ю дераша б'ухой дезала новкъостал дир

Гаягнакъсан Мартина

Палг'ай Республикан шоай лоламагга г'ю дерий тароний Центро, Палг'айчен кагирхой г'улакха йолча комитето гуманитарни новкъостал дир б'ухой дезалашта, аьлар «Сердало» газета корреспондентага Палг'ай Республикан кагирхошца кхаьхьегача болхлоша.

«Г'ю дир «Цхьан баркала» яхача проекта ч'удоаг'аш. Нов-

къостал дераша эггара эшаш йола буача кхачан продукташ гулийр», — дувцо хоам.

Белгалду, гуманитарни новкъостал дара эшар гулдеча хана дакъа лоацаш бар ларпенакъсан Ювсапа ц'ераг'ича политехнически колледжа дешархой.

«Нах к'еззига корзаг'баьле хьовз юхьанца, бакьда тхо новкъостал де доакхилга хайча, дика хетарца духьалбоаг'а уж», — аьлар г'ю дерий муг'аре волча Малсаганаякъсан Мухьмада.



Афганистанах лавца гойтам хургба музейе

Гаягнакъсан Мартина

«Афганистан — тха дага-лоаттам, хало» яха гойтам д'ахьоргба Малсаганаякъсан Тухана ц'ерах йолча Наясарерча музейе укх бетта 13-ча дийнахьа. «Музейе хьабьхькарашта гургда, Афганистане лавцача т'емца дувзаденна исторически сурташ, кхьодола каьхьаш, т'ема г'ирс.

Из гойтам хетабаь ба Афганистанера советски эскар арадаьккхача денна. Укх бетта 20-ча денга кхачалца латтаргба гойтам», — йоах тхога бенача хоам.

Музейе баьхьача хьабьшашта из деррига довзийташ болх д'ахьоргбар я ц'ихеза культуран болхло Г'хьилекьонгий Заретхан. Афганистанаца дувзаденна истори довза ловш волча моллаг'ича сагага хьежаш ба музейе. Студентий, ишколашкарча дешархой аьттув ба Пушкина карташ цига баха.

Ц'ийоацар яха лазар дувцаш, кхетаче д'айихьар

Козой Мадина

Укх бетта 4-г'а ди дерригача дунено ц'ийоацар яхача халача лазара дувцаш ди да. Юртбоахама г'улакх йолча министерстве цу деша хетаяь кхетаче д'айихьар. Министерствон болхлошца онкологически лазарех дувца ена хилар, наьха унах'цено лораярах болча республикерча дарбанчен анализах болча оаг'он кулгалду Досхой Радимхан.

«Гулбеннарашта лора дийцар, ц'ийоацар яха лазар даржаргдоацаш, дег'ах из атта хьалатаргдоацаш, де дезар фуд. Цо хьалхадаьккхар министерствон болхлошта, ханнахьа лорашта д'аг'ауахаш, анализаш д'аг'ауахаш чакхбувла безилга, из лазар хьакхетаргдоацаш, ший унах'цено лораче, дег'а доал де дезилга. Ц'ийоацар хьат'адоаккхаш дола бахьанаш лораша массакхана хьадувцаш латт.

Геттара ч'оаг'а к'оаргделча, кьабьтта цу лавцара дарба де хала да. Х'ара саг эггара хьалха ший дег'а уйла еш хила веза. Гаяна ца а доахаш, ханнахьа чакхваларо, лорашца бувзам лелабаро юхатохаргда тахан даьржа дола из хала лазар», — дийцар тхога юртбоахама министерстве.



Тоабеш латтача накъага хъежар партийцаш

Султиганаъкъан Йоакъап

«ЦаI йола Росси» яхача парте доакъашхо вола Дзортанаъкъан Абукар, цу парте кулгалхо Кхоартой ИбрахИм, накъый хъалах йолча министерствон болхло Озанаъкъан Ахьмад тоабеш латтача Магасерча урамга хъажа баха хилар.

«Партийни викал» яхача къаман проектагъа Глолла дIахьош ба из болх. «1800 метр дIалоацаш йола моттиг я куц хувцаш латтар.

Никъ Тобилла баъннаб, тоаяый накъа йистош, остановкаш. Тишъеннараш дIа а яха, керда Гирмаш оттаяый накъашка», — аьлар из ГIулакх чакхдоаккхаш воаллача болхлочо.

Болх лакхача боараме, хила боагIача беса чакхбаьккхаб. Къаман программо дIахо бе лаьрIача баллах дийцар цига.

ГIалгIайче КЪОВСАМ лоаттабу накъаш тIа лувжорг ца хилийта гIерташ

Султиганаъкъан Йоакъап

ГIалгIайчен столице МКУ «Магас-Шахъара ЖКХ» болхлоша сахилале денз, машенаш лелача накъашка ша баь хиларах зулам даргдоацаш, никъ бошабеш бола болх дIахьош латт, аьлар «Сердало» газетига шахъара мэре.

«ЦIаьхха, лоа а дилла накъашка ша барах, хьинаре къахъега дезаш хул накъашта доал ду нах. Цахаддаш дIахьоча балха тIа латта безаш хул уж, машенашца леларашта никъ шаьра хиларах дагадоаца зулам даргдоацаш», — аьлар муниципальни даькъ тIарча болхлоша.

Машений водителашка дех цар, новкъа болхаш фийла хилар, лорабалар, шортига машенаш лехкар, накъа бокъонаш телха ца еш лелар.



Керда ишколалаш хургъя вай мехка

Султиганаъкъан Йоакъап

Укх шера 11 керда ишкол хила еза вай мехка, беш латтача балхага хъежача.

«Таханара ишкол» яхача моттигерча проектагъа Глолла дIахьош ба из лоархIаме болх.

Цох лаьца Мехкадаьга дийцар дешареи Илмани министерствон кулгал деча Боканаъкъан Аьсета. Эггара лоархIамегIдар да, бераш цъхан сменах деша ухаргхилар.

Керда ишколалаш хургъя хIетта нах баха хайшача моттигашка. Юрташка, шахъарашка уж хиларо аттача доаккхаргда хъехархой ГIулакх. «Кхаь сменах хинна дешар соцаде аьттув баьлар тха, хIанз шин смена

тIара цъхан смена тIа доалаш къахъега деза. Федеральни оагIоно дикка ГIо ду тхона цу ГIулакха. Дукха ца говш, бераш цъхан смена тIа даха аьттув баргхиларах теша лов тхона. Юрташка дахаш долча берий дешара ГIулакх, шахъарашка дешачар санна хила деза, кхы эшашагIа доацаш», — бел-

галдир вай мехкадас Келаматанаъкъан Махьмуд-Иаблас. Цул совгIа, ер шу йистедоалаш, хьалъьв хила езаш я кхы а массехк берий беш. Берашта эшаш мел долча хIаманца кхоачам баь хила еза уж моттигаш. Бе безача балха юкъе я, чура хIамаш хувцаш, дикка култ тохаш, тоае еза 16 ишкол.

ДIадахача шера ГIалгIайче 135 эзар кв. метр цIенош хьалдаьд

Султиганаъкъан Йоакъап

Хьалххе беча хоамах, дIадахача шера регионе нах чубахара хьал а даь, дIаденнад 135 эзар гаргга (134,8) кв. метр цIенош, планах доагIаш хиннараш 130 эзар кв. метр дар. ДоагIача беса толамаш доахаш болх дIахьош хилча, йиллача ханал хьалха болх йистебаккха таро хул. Мехка хьалхашка лаьтта декхар 103,7% кхоачашдаьд, аьнна, хоам бир «Сердало» газетига ГIалгIай Республикан гIишлон Министерстве.

«ДIадахача шера болх бара эттача хьалашка хъежжа до-

ацаш, цъханна даькъ тIара болх юха ца соцабеш, оахош дIадоладаь балхаш йистедаьхар оаха», — аьлар ГIалгIай Республикан гIишлош ерий кулгалхоцо Балхайнаъкъан Микаьила.

Юкъара хьокхам хъаййцача, дукхаза вIаштIардаь цIенош 58 эзар кв. м., ИЖС-77 эзар кв. м. хилар.

Белгалде деза, ши шу хьалха наха лаьрхIа хьалдеш хинна цIенош 105,6% хилар, лаьрхIа хинначул дукхагIа даьдар, уж хилар 111, 975 эзар кв. м. Цунга хъежжа, 2021, 2022 шерашка цIенош 20,4% дукхагIа хьалдир.

Карарча шера ГIалгIайче хьалде дезаш да 403 эзар кв. метр цIенош.



Шахъарера моттигаш тоаеш латт

БIарахой Муслим

«Шахъарашкара моттигаш цахаддаш тоаеш латт. Шахъара моттигаш тоае вIашагIехкача федеральни, къаман проекташка ГIолла укх шера йиь моттиг тоае лерхI Наьсаре.

Уж я Аьлтий-Юртарарачакханаъкъан цIерах бола урам, Наьсар оалача хин, Весенни яхача урама юхера, Овшанаъкъан Руслана цIи лелача

ча урам тIара салола моттигаш», — дийцар тхога шахъара администраце.

«Уж моттигаш тоае боккха болх дIаболабергба, дукха ца говш. Наха салала тоаеш йолча моттигий кеп гойта каьхаташ администрацен болхлошка долаш да. Архитекурах болча оагIон къахъегамошоша теркалдаьд, салала тоаеш йолча моттигашка дегIа могашал эшаенача наха а паргIата салала, ха дIахо аьттув хила безилга», — дийцар мэре болхлоша.

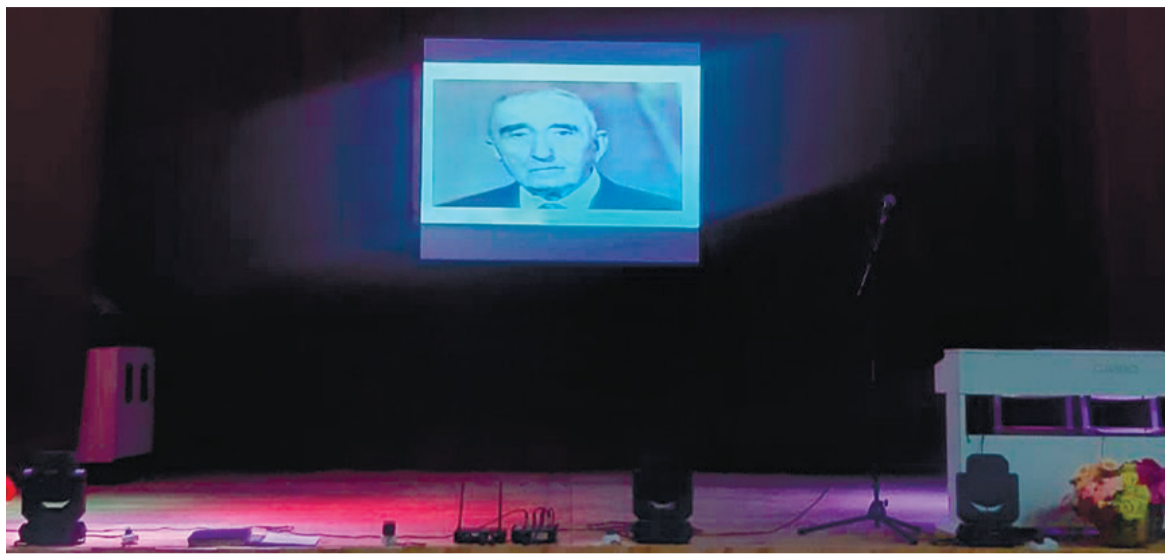


ГГазданаькъан Ахьмад

Галашкарча культуран цIагIа дIайихьар цIихезача йоазанхочоа, хьехархочоа хетаяь сайре. Цун кхоллама накъ тIа йоккха моттиг дIалаьца лаьтIаб, гIалгIай къаман литературе сийрдалар йита Малсаганакъан Зоврбиках, Беканаькъан Темботи.

«Литературан вахаре шийна гIо даьрий цIераш дечу боча лелаш ваьхав Салман. Малсаганакъан Зоврбиках, Беканаькъан Темботи: «Ираз хиннад са уж нак бовза.

Боккхача новкъа вала сона новкъостал даьраш уж ба», — оалаш ваьхав из. Культуран цIен методист йолча Оздой Аьсета йийцар гулбенарашта йоазанхочун биографи, довзийтар цун вахарера



Воккха йоазанхо дагалаьцар

лоархIамедараш.

БIаьхий хиннаб Озанаькъан Салмана вахара никъ. Деникински эскарца хиннача тIема юкъе дакъа лоацаш хиннав

из. Литературан кIоаргаленаш йовзаш, хьехархочун накъ тIа къахьегаш, ший къаман накъавоалаш ваьха, визза къаман воI хиннав из.

Драматически кружоке ухача бераша дийшар цун дIаьхий йоазош», — дийцар тхога культуран цIен кулгал деча Балайнаькъан Мадинас.

«Къамаьл шаьра дувца хар» яха говзал гучайоаккхаш болх бир



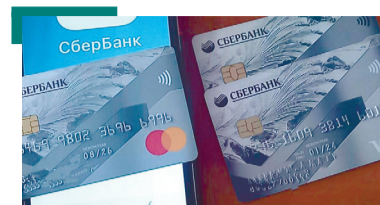
Гаьгенаькъан Мартина

ГIалгIай республикан шоай лоIамагIа новкъостал дечар тароний Центро, къамаьл дара говзал гучайоаккхаш, болх бир, аьлар «Сердало» газетага моттигерча кулгалхочо.

«Из болх вIашагIбелларий декхар дар наха хьалхашка деш дола къамаьл из

дIатIаьцаргдолчча беса, наьха тешам тIабодаш хила дезилга доакъашхошта хьалхадаккхар. ВIашагIкхетар дар «Цъан баркала» яхача ерригроссе проекта чудоагIаш», — йоах хоамо.

Цу тайпара болх дIабахьаро таро хулийт дукхача наха хьалхашка деш дола къамаьл майрагIа а наьха ладувгIа догдоагIаргдолаш а хилийта», — аьлар кулгалхочо Гулой Аминас.



ГIалгIай шаьхар Шолже хьалхалаттарех я карта тIа ахча леладерашта юкъе

Козой Мадина

ГIалгIайчен Шолжа-Шаьхара бахархой Россешаьхарашта юкъе кара ахча целеладерашка диллача, дIадахача шерал 8,8 процент дукхагIа ба, аьнна, хоам бир республикан паччахьалкхено.

«Общепит оалача дакъ тIа мах бераш, кара дIалуш а доацаш, ахча дIадохийтарашта хьалхалаттарех я. СбериИндекс лабораторе, иштта ЧекиИндекс дIадодачунга хьезача, 2022 шера кхоалагIча кварталел 60,6% россера нах шоаш эьача хIамах карара ахча ца луш, из карта тIара дIадохийташ ба», — аьнна, белгалду хоамо.



Наркотикашта дIухьала онлайн-яхьаш дIахьоргья

ГГазданаькъан Ахьмад

«Вахар — сакхетаме волаш» яхача проекта гIолла «НийсагIдар харжар» яха наркотик оалача дохьажа дIухьалара онлайн-яхьаш дIахьоргья вай республике. Наркоманеца къовсам лоттабар гойташ бола, эггара дикагIа кхелла болх харжаргба цига.

Тха газетага из хоам бир кагирхой гIулакхакх йолча комитето. «ВКонтакте» яхача социальни оагIоне вола моллагIа саг цига дакъа лаца йиш йолаш ва. Де дезар фуд аьлча, цу чу вагIачо ший оагIон тIа оттабе беза, наркомани яхача гIулакхо наха юкъе доаржадеш дола зулам, цо толхаду вахар, сага могашал ювцаш кхелла болх.

«ЛайфПоТрезвому» яхача цIерца чулаьца хила деза яздыр. Цу яхьех хиннар фуд ховргда хьатIабоагIача тушола бетта кхоалагIча дийнахьа. Эггара дикагIабола кхо болх язбаьрашта сертификаташи мах бола совгIаташи дала оттадыр», — дийцар тха газетага цигарча болхлочо.



Илдарха-ГIалан культуран ЦIен къона артисташ концерт дала кийчлуш ба

ГГазданаькъан Ахьмад

Илдарха-ГIалан культуран ЦIен кхоллама тоабаш кийчлуш я бахархочоша шоай дикагIдола концерт гойта. Геттара чIоагIа бехктокхаме бийрзар уж, «ГIалгIайчен дикагIдола

культуран ЦIа» яхача яхьешоай хьалхара моттиг яккха хьажа безилга хайча.

«Иллиалархой кружока доакъашхоша, «ТIаргим» яхача халхара ансамбло, тха культуран ЦIен артисташа ховр гойташ дола концерт

лакхача боарам тIа дIадахьа дагахьа чIоагIа кийчо яьй», — аьлар «Сердало» газетага Илдарха-ГIалан культуран ЦIен кулгалхочо Овшанаькъан Къамбулата.

Доаккхал де йиш йолаш я «ТIаргим» яха берий халхара ансамбль, шийна кулгал деш

Российски Федерацие паччахьалкхен «Россе Дог» яха преми яккха Беканаькъан Адам хиларах.

«Сердало» газето хьалха белгалдаь хиннача беса, «ТIаргим» ансамбла, халкъа кхоллама цIихеза коллектив аьнна, ци еннай.



«Гяэле увзар — ше цавезар»

Гяггенакьян Марина

Бера а тгехья ховш да, тахан гяэле увзаро дегя мел доккха зе ду. Юкьерча Ачалкхерча культуран цягя дядихьяр «Гяэле увзар — ше цавезар» яха сахьят.

Цу юртарча №15 йолча ишкола дешархошта йи-йшар, гяэлено дегя деш дола зулам дувцаш йола лекци. Шоаши шоашта безараши цу Юмадаьча вонах кялхара мишта баха беа гойташ дола масалаш доладир из гулакх вIашагIделлараша», — йоах тхога бенача хоамо. Хьоахаде деза, гяэлен кIуро дегяца мел човнаш, лазараш дут.

Бронхит, инфаркт, рак, инсульт, пневмони, бIаргса довр, бер ца хулаш висар — уж деррига лазараш хьатIадаха йиш я гяэлено.

Цхьаккха ца дийцача а, Дала хьараме даьча хIамаех я гяэле, цо дегя зе деш хиларах. Хьахила пайда боаца хIамашца ший дегI толхаде мегаргдац бусалба сага.



Корта бохабу малар дехкачоа гIод тохаргда

Султиганакьян Йоакьян

Рейд дIаяхья арабьннача МВД болхлошта гучадаьлар, цхьан тика чу, бокьо йоацаш, корта бохабу малар доккаш хилар.

«Шоай аргIанара болх дIабыхья арабьннача МВД болхлошта корадир, Бакински оалача урам тIа йоаллача тика чу кьайлагIа, цхьаккха бокьо йоацаш, доккаш латта корта бохабу малар», — йоах тхога бенача хоамо. Из мелаш леларий могошал толхьяр кхерам болаш дола малар 34 шуша дар.

Гядало дIадехчача тайпара кьахат оттадир хьарамча хIаманца ший таро тоаеш ваьллачоа духьала. Ньаха вахар толхадеш дола из дохьаж доккаш, цох даьккхар паргIатта дуаш лийначо шийна доагIа талазар хьоргда.



ГIалгIайчен дешархой тIахьех, интернета бувзамашка лоралуш хилара

ГIазданакьян Ахьмад

ран ЦягIа.

Эбарга-Юртарча дешархошта дийцар, адамаш терроризма духьальотташ хила дезарах. Библиотека болхлошца цхьана кийчья «Бераш — террора духьала» яха вIашагIкхетар дIадихьяр юртарча культу-

«Кхетаче дIахьош хиннар яр культури цIайш кийчдеш йола ГIудантанакьян Дана. Цу тайпара чулоацам бола книжкаш гойташ, библиотекар кертте латгача Хамхой Любас хьалхадаьккхар, терроризм адамий эггара чIоагIагIа

дола зулам да, аьнна. Тайп-тайпарча мехкашка нах боабеш, лелхаш герзаш да, нах низ беш, царга шоашта бакьяхья хетар дайташ, харцахья дола вахар царна хьехаш, кьаьстга бераш цу юкьеозаш бола болх лелабу цар. Цу тайпарча кьамаьла керттера бахьан дар, вайх хIаравар фийла

хилара оарцагIваккхар.

Кьаьстга лоралуш хила веза терроризм хьехаш болча интернета бувзамашка, шоашфу леладу а ца хайташ, кагирхой юкьеоз цар цу бIехача гулакха», — аьлар «Сердало» газетага Эбарга-Юртарча культура Цен кулгалхоцо Мерешканакьян Соняс.



Илмах дийцар дешархошта

ГIазданакьян Ахьмад

«ЛоархIаме кьамаьл» яха ишколашкар урок тахан Илман хетаяь яр. Укх бетта 8-гIа ди Россе Илман ди лоархIаш хьадоагIа хIара шера. Цу деша хетаяь кхетачеш дIакхухь республикерча ишколашкар.

«Ер дешара шу дIадоладелчахья, хIара оршот дийнахья бераша хьехархошца дувц вай мехкаца дувзаденнача исторе, культуран гулакхех, экономиках, тахан латгача мехкарча хьалах.

«ЛоархIаме кьамаьл» яхача таханарча урока тIа бераш-

та дийцар Россе Илман денах. Вахара гулакхаш массахана а цхьатарра хилац — Илмани технологи хIама сихонца даржаш, тоалуш латт. Россе инженераш Илман болхлои дерригача дунен накьадоалача, пайда эчача гулакхашта тIехья чIоагIбеннаб.

Дерригача дунен Илман вахаре йизза моттиг дIалаьцай цар. Цар беча балхо тоаду вай вахар, атгачахья доах вахарера дуккха гулакхаш. Бераша хоза хеташ дийцар тIехьярча хана нахалдаьннача кердадарех», — хоам бу тха газетага дешареи Илмани министерствон болхлош.





«ГІалгІай гІарчожаш» яха альбом арадаьннад

Гаьгенаькъан Марина

«ГІалгІай гІарчожаш» яхача Дзараханакъан Зейнапа кийчдаь альбом довзийташ моттиг хилар Магасе. Белгалдаккха деза орнамент яхача эрсий дешах вай суртанчаша «ГІорчожаш» аьнна цїи тїлла хилар.

Іоахарганакъан Хьаж-Бикара суртий кїийлен тїа оттадаьд из историка. «ГІалгІайче» яхача газета редакце хилар из кхетаче.

Цїихезача этнолога оагІув

хьаллаца гулбеннабар сурташ дехкараш, уж доахараш, политически болхлой, иштга кхыбараш.

Массехк оагІонах латташ да из альбом: кулгайоазон альбом кхолладалара истори (ГІалгІай сурташ 1924), из арадаккха кийчдеш язъь рецензи, цунга язъь статья, истингаш тїара сурташ дувца йоазув, сурташ шоаш. «Тахан вай къаман гІулакха цхьацца пайдане дола гІулакхаш леладеш вай ца хуле, кхоане йоацаш дусаргда вай къам.

Далла яь Іамал, мехка сийлен-

на даь хоза, беркате гІулакхаш мара укх дунен хлама дутаргдац вай. Кьона болча хана, низ ца кхобеш, шоай къаман гІулакха дуккха дикаш кхоллаш лавт-

тача нахах ва Хьаж-Бикар», — аьлар цїихезача бизнесмена, политически болхлочо Малсганакъан Ахьмада. Бувца болх арабоаккхаш, гІо даьрех ва из.



ГІалгІайче «Бїаьшерен боадонгара» яха спектакль гойтаргья

Гаьгенаькъан Марина

ГІалгІай Республикан паччахьалкхен ашарий-драматический театро «Бїаьшерен боадонгара» яха Базорканакъан Идриса яздаьча книжках оттаяь спектакль гойтаргья савкура бетта, аьлар «Сердало» газетага театра зарбан болхлоша.

«Карарча бетташоззахургья спектакль: цхьайтлагїча дийнахьа 13:30 яьлча, ткъаь ворхїлагїча дийнахьа 14:00 сахьат даьлча.

Хьажархой таро хургья Поглазов Владимира оттаяьча, йоазанхочун Базорканакъан Идриса романах йолча, безамах, вахара халонех йолча спектаклага хьажа», — аьлар театре.

Белгалдаккха деза, цига дакьа лоацаш ГІалгІай Республикан цїихеза актєраш хилар, иштга цу юкье ба кьона а дика толамаш доахаш а бола кагирхой.



Йоккхача проекта юкье дакьа лоацаш я вай музей

ГІазданаькъан Ахьмад

«Россе музея наькъаш» яхача ерригача Россе дїахьош йолча проекта юкье дакьа лоацаш, Рязане баха хилар вай мехкарча музея болхлой. Цига хиннача, тайп-тайпарча музейшка баьхкача болхлоша дїа-хьа эцаргда цу балхацара

кердадараш.

Иштга моттигашка туристаш тїалаттаргболча наькъех дола лоархїамедараш доаваргда проекта доакъашхошта. «Проекте дакьа лоацаш я 54 моттиг. Туризмаца, музейшка кьахьегаш бола болхлой ба вїашагїкхийттараш.

Шоай балхацарча аьттув болча гІулакхех, туризм йоаржяра тїехьа дїабахьа безача балхах, дувцаргда цар.

Хьалхарча аргїагїа дувца оттадаьр музейша, театраша шоайла лелабе безача бувзамаха да. Вїашагїкхетара шоллагїа дїахетадаь хургда, наха шоай болх дїабовзийтара.

Ладувгїарашта ховргда, тайп-тайпарча каналашка гїолла шоай гІулакх мишта дїадовзийта деза. Из говзал дїа Юмаяь болча болхлоша хьехаргда, кепайоазон боллошцара бувзам мишта оттабе беза», — дийцар тха газетага республикерча культуран министресте.

Водителаш тїахьех чїоагїа лоралуш хилара

Коазой Мадина

Цїаьхьа, ара шелал оттарак, лоа делхаш хаоттам барах, республикан наькъашка ша баьб. Геттара лоралуш хила везаш ба Жайрахьа района хьувзаш тїавала везаш бола никь. Из геттара шаьра ба, ша билла хиларах.

«Биткьа а чїоагїа а билла ша хиларах, кхыметтел аьшка хьастамий доахкаш йолча чархашца а хала да машена цу новкьа лела.

Оаха тїахьех новкьа лелараш цу чоалханеча хаоттама хьалашка чїоагїа лоралуш хилара, цїаьхьа, машенага сїах катохийте, е дагадоацача из юхасоцае хьоже, зулам дала тарлу», — яхаш, водителашка ххайкарал ду Жайрахьа района администраце.



ГІалГІайчен Вежарий-Юрта наха низ барах лаьца къамаьл хилар

Гаьгенаькъан Мартина

Вежарий-Юрта дІайихьар наха низ барах, нах цалархІарах лаьца къамаьл деш дола вІашагІхетар, цига гулбеннарашта хьалхадаькхар цу хІамаьшца къовсам лоттабара де дезар, аьлар «Сердало» газета корреспондентага ишкола болхлоша.

«Таханарча дийнахьа берашта хьалхашка наха низ барах, уж цалархІарах лаьца даьча къамаьле белгалдир цу наькъ тІа баргбоацаш хьалхарча арГІах ха дезар, уж цунах лорабала безаш хилар, кагирхой зулама юкьбеаха мегаргбоацилга. МагІалбика шахьара дин хьехамаш деш бараш а, МагІалбика района Совета кулгалхочун ГІонча Гатенаькъан Іийса а, иштта районе ГІолла низ бара духьала къовсам лоттабу болх дІахьош вола Джамболатанаькъан Мухьмад а вар цига хьехамаш деш.

Ше царца къамаьл деш, Джамболатанаькъан Мухьмада хайра, кагирхошта цу хьакьехьа фу хет, дийцар, харчача наькъ тІа баргбоацаш, малагІа бахьанаш лелладе деза.

Къамаьл йистедоалаш, №10 йолча ишкола дешархошта наха низ барах лаьца хоаддаме хоам тІабола каьхаташ делар.

«Вай вахаре экстремизма, терроризма моттиг яц. Вай юкьарча каьхьегамца котдаргда цу вонах», — аьлар ворхІлагІа класе вагІача Оалмазанаькъан Йоакьапа.



Осканаькъан Сулумбик дагалаьцар

ГІазданаькъан Ахьмад

Паччахьалкхен музее хьокха оттадир, республикерча бераша цІихеза турпалхо хинна Осканаькъан Сулумбик дагалаьца даь балхаш. 31 шу хьалха, укх бетта 7-ча

дийнахьа Липецке уллача юрта вахар хаьдар цу майра дог хиннача инарал-майора.

Техьара цун фецара кема айденна ди хилар цох. Турпал волаш, кхалхар хилар Сулумбика. «Оаха хІара шера

дІакхухь вай къаман сийдолча воІа хетаяь кхетаченаш.

«Дийлла дуне» яхача берий дешара моттигерча суртанчий балхаш дар, музее хьокха оттадаь. Гойтама керте-ра бахьан вай кхувш латтача тІехьенна ший къаман турпал-

хой бовзийтарца дувзаденна дар.

Хьаьшашта бовзаргба Осканаькъан Сулумбика вахараникъ, цо йита сийрда лар», — дийцар тха газетага музее болхлоша.



Турпалхочох дийцар берашта

ГІазданаькъан Ахьмад

ГІалГІайчен ерригача шахьарашка, юрташка Осканаькъан Сулумбик дагалаьца кхетаченаш я дІакхухьаш. 1992-ча шера саькура бетта 7-ча дийнахьа, Хворостянка яхача Липецкерча юртарча наха хІамаца хилията, цо ший фецара

кема Іоходаь доацилга берригача мехка хов.

Кеман навигатор болх ца беш йисача, ший чутоссава-ла аьттув боллашеь, кІалха бахача наха зе ца дайта фецара кема юстардаькхад цо, мел болча низаца.

Арште дахача берашта цох

лаьца дийцар библиотеке. «Даьсса хет хьо воаца лаьтта» яха сайре дІайихьар оаха тхоай библиотеке. Берашта дийцар цІихезача авице инарал-майорах, летчиках. Из ва Россе эггара хьалхара турпал.

Кьона волаш, вахара никь хаьдача цу майрача сагах дувца дукха да. «Турпалхочун никь

цІаккха бицлургбац» яха стенд кичьяьяр библиотекан болхлоша. Ше дунен тІа даьккхар 49 шу мара деце а, сийдола воІ волаш ваьхача турпала никь бовза чам болаш дар бераш. Цунна хетаяь байташ ешаш, вахарера цьаьца хІамаш дувцаш, ха дІайихьар цар», — дийцар тхога библиотеке.





Библиотекашка книжкай болам ба дӱахьош

Гӱазданаькъан Ахьмад

Шолжа-Шахьарерча библиотеко хьаллаьцар «Книжкаш безамца ле» яха, ерригача Россе дӱахьош бола болам.

СовГата книжкаш телача дерригача дунен ден хетабаь ба из болам. Укх бетта 9-ча дийнахьа дӱадоладаь 14-ча денга кхаччалца, дӱахьоргда из беркате гӱулакх.

Книжкашца бувзам лела-беча моллагӱа сага аьттув ба из хоза болам хьаллаца. «Болама керттера бахьан — бахархоша цӱакха а диц-дергдоацаш, книжка массе ханашка эггара дикагӱадола совГат хиннилга хайтар.

Дерригача дунен ишко-лашка, библиотекашка, тикашка, музейшка книжкаш гулдеш болх дӱахьоргба. Хьаӱайна книжкаш кхоачаргда берий цӱенюшта, библиотекашта. Из хӱама хьаллаца мел ловрашка хьежаш да тхо.

Хӱаране аьттув ба ший цӱагӱарча библиотекера книжка совГата дала, иштта хӱаране аьттув ба из совГат кхьчунгара эца. 2015-гӱа шу даьнначул тӱехьагӱа арахийца книжкаш геттара хоза хеташ хьаэцаргда оаха», — аьлар тхога шахьарерча библиотеке.

Къаман ӱадатех дийцар студенташта

Бӱарахой Муслим

лех.

Укх бетта 6-ча дийнахьа, ӱарпенаькъан Ювсапа цӱи лелаеца колледжа студенташца кхетаче дӱайихьар ӱалама саг волча Налганаькъан ӱалихана. Кагирхошца цо дийцар вай къаман ӱадатех, хозача оама-

Белгалдир, шоай даьша тхьовра денз леладеш хьада-хьа беркате гӱулакхаш цар лораде дезилга. Иштта хьоахадир, наркомани, терроризм яхача зуламех.

«Налганаькъан ӱалихана

студенташта хьалхадаьккхар; эздел лорадар, наха юкье эз-дийча гӱулакхашца белгалвалар, къаман, ший цӱен яхь лораеш хилар эггара лоархӱа ме долча хӱамаех да, аьнна. Цо хьийхар кагирхошта, моллагӱа дагадоаца хатар ийккхача, мишта хьовза веза, фу хьалло-

ацаш дӱавахар да керттерчарех.

Боккхагӱбарий сий дар, ший къамаьл лорадеш вахар, эсала варгвола, наха юкье зуламе дерзаргдола гӱулакхаш хаьд-да дӱадахар да эггара хьалхарча арӱагӱа оаш теркалде дезар, аьлар дийшача сага», — дийцар тхога колледжа болхлоша.

Этнографеча дувзаденача исторе книжкаш вӱашагӱтехад



Султиганаькъан ӱоакьап

Вай къаман исторех ӱола книжкай ганз вӱашагӱеллай этнографе музейе. Магасерча администраце болхлоша «Гӱалгӱай къаман исторех ӱолча этнографе музейна книжка ле хьайгара» яха болам ба дӱахьош.

«Цу гӱулакха керттера декхар да, вай къаман нахӱа шоай истори дикагӱа довзийтар, из ӱомадеш, шоай кхетам лакхбеш дӱабаха ловрашта гӱо-новкъостал дар», — ӱоах хоамо.

Цу беркатеца болама юкье дакъа лаца бех бархӱи шерал тӱехбаьнна мел бола мехкахой. Этнографически музейе ганз

вӱашагӱйола лерхӱи исбахьален, ӱилман-даьржа долча, энциклопедически, исторически книжкаех. Лертгӱаца хьале дола газеташ а эш фонда.

Къаман истори дувцаш бола моллагӱа кепайоазон болх бала ӱиш я цунна совГата. Цкъа дӱаденнар, кхь юхаэцаш дац. Укх бетта 2-ча дийнахьа дӱадоладаь из беркате гӱулакх, укх шера ӱан хьалхарча бетта 31-ча денга кхаччалца дӱахьош хургда.

Хоам бу, совГата деннача книжка тӱа из хьачуденначун цӱи, тайпан цӱи, болх-моттиг дӱаязьяь хургья, аьнна. Геттара дика из болх хьаллаьцарашта грамоташ, совГаташ дала лерхӱи.

Гӱалгӱайчен столице книжкаш совГата луш болам ба дӱахьош

Гаьгенаькъан Марина

Магасе дӱаболабенаьб «Гӱалгӱай исторе, этнографе музейна книжка ле совГата» яха болам», аьлар «Сердало» газета корреспондентага шахьара мьре.

«Цу тайпара болам дӱабахьара маӱан — музейе книжкай ганз хьакхоллар, книжкаш дешараш совбахар. Цунна юкье дакъа лоацаш хила ӱиш я моллагӱивола бархӱи шу даьнна вахархо», — аьннад хоам тӱа.

Белгалдаккха деза, этнографе музейна дӱачуденна книжкаш юхаэцилга хургдац, аьнна. Энциклопеди, хаттарашта жоп лу материалаш цу юкьейоагӱаш я.

Болам дӱахьоча юкья дӱачуденнача книжкаш тӱа из долча даь барчча цӱи язьергья.

Болам чакхбаьнначул тӱехьагӱа, шахьара администраце доакьашхошта баркал оалаш грамоташ лургья.

«Гӱалгӱайчен ӱоазанхой» яха книжка арадаьннад

Гӱазданаькъан Ахьмад

Къаман библиотекан болхлоша хоам бу, «Гӱалгӱайчен ӱоазанхой» яха керда книжка арахийцад шоаш, яхаш. 2015-ча шера къаман ӱоазанхой бовзийта дӱайолаяьча проекта болх ба тахан дӱахьош латтар. «Хьалха арадаьннача книжкана юкьебаха ӱоазанхой вай къаман дикка бовзаш ба.

къахьегаш лаьтта цӱихеза классикаш, ӱоазон лакха говзанчаш бар книжка тӱа. Хӱанз арадаьннача книжкаца бовзийт оаха, къаман юкье дикка бовзараш санна, кӱезигагӱа бовзараш а.

Библиотекан болхлоша гуль-ьяьча библиографех оттадаьд из книжка. Моттигерча ерригача библиотекашка кхоачаргда из укх деношка», — аьлар цу проекта хьалха лаьттача, къаман библиотеканна кулгал деш ӱолча Гӱазданаькъан Радимас.



Дӱаяхача хана литературе

Гарчакханаькъан Сали

Вай къаман вахаре йоккха моттиг д'алоаш да тайп-тайпарча шерашка басарашца хьакхелла сурташ. Вайна дика бовз Доврбиканькъан Паьзи, Иоахарганькъан Хьаж-Бикар, Иабенаькъан Т'ахьир. Укх т'ехьарча шерашка геттара доккха беркат хьадаьннад вайна цу лостамаг'а беча балха т'а.

Хьалкхийнаб итташ говза суртанчаш, цар балхаш довзаш да республикал гаьнна араха. Вай къаманна хетадача дуккхача сурташта юкье да массанена цхьатарра боча а хьамсара а дола сурт, х'ана аьлча доккхача эрсий халкьаца вай доттаг'ал ч'оаг'деш, керда кхувш дола ноахалаш из доттаг'ал лорадеш, деза хеташ хилара т'ахьехаш да из. Аз дувцар фу сурт да кхетадаь хургда оаш. Эрсий суртанча волча А. Артемьева дилла «Г'алг'ай шоай лоамаг'а Россех д'акхетар» яха сурт да из. Ши метр гаргга лакха а кхо метр гаргга д'аьха а долча к'ада т'а диллад из (190×283). Карарча хана из Г'алг'ай пачахьалкхен Малсаганькъан Т. ц'ераг'ча музее леладеш да. Тахан вай из хьоахадара бахьан да, из кхолла д'адоладича денз, укх шера нийса 60 шу дузаш хилар. Диь шера болх баьб цу т'а говзача суртанчас. Дуккханах, х'амаш гойта ца йеш, кхоачашулаш латгача дагалаттаро г'адбигача наьха уйлаш, юх т'ара г'озбалар, дог айденна лелаш хилар хьагойта г'ийртав говзанча. Уж х'амаш хьагойта цунна г'ю даьд нийса хержача басараша.

1770 шера тушола бетта 17-19 деношка Онгашт яхача юрта йистге «Барта босе» аьнна ц'и йолча ара хьаэтта хиннад из доккха Г'алг'ай къаман ц'ай. Эггара хьалха йоазонца ч'оаг'бьаь барт а болаш, шоаш раьза а болаш, Россена юкье чудолхача къамашча



Доттаг'ал хестаду сурт

Эрсий-г'алг'ай барт ч'оаг'бу болх

хиннад г'алг'ай къам а, Наьсаре баха нах хьалха а латташ. Белггала аьлча, г'алг'ай дерригача къамом, массавар раьза а волаш, хьат'аийцаьб из хоам. 1770 шера хинна ц'ай д'адаьнначул т'ехьаг'а, наха хержа хьалхабаьхача тхьамадаша яздаьча кулгашча баьбарт, Россепачахьалкхенцара вошал дукхаг'долча г'алг'ай къамом кьобалдаьд. 1810 шера маьцхали бетта 22 дийнахьа Буро т'а, хьалха к'ал баьбарт а болаш, Россезкар чудолаш йолча Бурон кулгалхо-

чунца Дельпоццо яхача инаралца Наьсарен чухьа йеш долча тайпашта хьалхалатташ болча тхьамадаша ц'аькха а барт баьб. Из хьалхардар а шоллаг'дар а д'ач'оаг'деш каьхат яздаьд, Г'алг'айчени Россени в'ашаг'кхетар хьаллоачаш. Цу каьхата т'а белгалдаьккха хиннад къаьст-къаьста дола, в'ашаг'кхетара к'ийленга улла керттара 20 х'ама. Из белгалдаьккха хиннад эрсий б'ун баьбча волча, Кавказе мел долча эскарашта т'авиллача инарала Тормасова 1810 шера

тов бетта 2 дийнахьа пачахьага д'абахьийтача хоама т'а:

«...Сога хьакхачад Буро т'а лакхе латташ волча инарал-майора Дельпоццо яхача сага маьцхали бетта 23 дийнахьа яздаь каьхат, Г'алг'ай къам, геттара раьза а долаш, дуне мел долча хана Россекъамашта юкье хьачуденад, хьох шоай пачахьа лоарх'аш, хьох сийлахьа император лоарх'аш. Д'абахача маьцхали бетта 22 дийнахьа Бурон юкье хьона тешаме хиларах дув а биаб».

Уж моттигаш хьаьбокха

г'ийртав Артемьев ший суртага г'юлла, сона хеташ цун из дика в'ашт'ехьа а даьннад. Г'алг'ай къаман исторе лоарх'аме оаг'ув хинна, даим дахаргда аьнна хет сона из сурт. Цо довзийтар духьал лоарх'аме х'ама хинна ца йеш; говзаме, хоза кхелла искусство болх ба из.

Ала деза, цу сурта эскизаш а хиннай, аьнна. Сурт диллачун гаргарча наха вайцигарча музее хьаеннай уж а, шоаш вай республике хьоашалг'а баькхача хана.

Мехкада́ яхача дешах

Мишта язду из?

Гарчакханаькъан Сали

Мехкада́ яха дош вай вахара юкьеденад 1993 шера саякура бетта пхелаг'ича дийнахьа. Вешта аьлча, из дош вай леладу 30 шу даьннад. Цу дийнахьа «Г'алг'айчен хоамча» («Вестник Ингушетии») яхача газета т'а кепа теха арабаьлар «Г'алг'ай Республикан президент (мехк да) харжарах бола хоржамий Керттерча комиссе соцам». Цу соцама к'алха кулг яздаьраш ба ювчача комиссе председател Саккхалнаькъан Махьмуди секретарь Зангнаькъан Мухьмади.

Цу хана денз, вайна касткаста хаза а яздаь го а дийзад Мехк да яха дош. Бакьда тахан из дош массехк тайпара язду.

Цхьачар Мехкда язду, шоллаг'ичар Мехка да, кхоалг'ичар Мехк-да, биьлаг'ичар Мехкада, иштта кхы д'ахо а. Мишта язде деза из нийса яздеш хилча, Иилман к'ийлен т'а даьккхача, орфографега а дошкхолларга а диллача?

Бувчача соцам т'а санна из язде йиш яц цхьаккха дича а, х'ана аьлча вай «мехк да», «мехка да» яздойя, шоллаг'ича даькьах дешт'ехье хьахул вай. Иштта лел из «лаьтта да», «сигала да», «ц'аг'а да» яхача а кхыча а дешашка. Фу хул цох т'аккха? Нагахьа санна вай «мехк да», «мехка да» яздойя, цох хул «по стране» (Мехка да волавенна лелар пачахь) яха маан. Вешта аьлча, харцахьа кхетаду, ши маан долаш хул из. Нагахьа санна «мехкда»

вай в'ашаг'тохаш хьалхарча дешах лард мара ца юте, х'аман доал хьаьбокхац цо, чоалхане ц'ердош хул цох, бакьда доал гойташ йола чаккхе д'айоал цунцара. Из г'алат каст-каста ду вай Иилманхоша тайпан ц'ераш язъеча хана а (Бокнаькъан, Гаднаькъан, и. кх. д.)

Уж шедар теркал а даь, б'арчча ши дош в'ашаг'тохара наькьах хьаде а д'ач'оаг'де а деза из дош. Вай метта дукха да иштта хьадаь ц'ердешаш: аьш-капхьар, аьшкасаьрг, бочаб'ар. Из дош вай метта юкьеденачул т'ехьаг'а арадаьннад Кьуркьанаькъан Солсбика Аламбика оттадаь дешай маан лу дошлорг (2004), Оздой Ибрах'има Рамиса оттадаь орфографе дошлорг (2003). Цар шинне а шоай лог'аташта юкьедихьа-

дац из дош. Хетаргахьа, шоаш из харцахьа яздар кхийраьб уж, цунна гонахьа кьовсамаш доландь а кепайоазон т'а кхадий тайпара яздендаь а. Бакьда Таренаькъен Увайса Лиляс из дош теркал ца деш дитадац.

Ший шинна дошлорга т'а д'аяздаьд цо из. Цхьадола дешаш харцахьа дале а цун дошлоргаш т'а, бакьда из дош нийса яздаьд цо. Дешай маан луча «Г'алг'ай-эрсий дошлорга т'а» (2009) яздаьд — «мехкада», иштта яздаьд из цун орфографе дошлорга т'а а (2009) — «мехкада». Из нийса а да. Цудухьа т'а т'а кхачьачо ший безам болча тайпара а ца яздеш, дошлоргаш т'а долча тайпара язде деза из дош. Цунна гонахьара кьовсамаш а дита ха кхачай, аьнна, хет сона. Сенна кьувсаш да из,

истола т'а из нийса яздаь шиь дошлорг уллаш хилча?!

Са безам ба берригача журналисташка а йоазанхошка а, из дош х'анзчул т'ехьаг'а массане а цхьатарра яздар деха. Цу г'улакха лаьрх'х'а дола лаьдала соцамаш дезац вайна, цу г'улакха дола соцамаш да вай дошлоргаш. Цхьаькха а да. Маца язде деза из доккхача эзмигача алапашча?

Нагахьа санна цунна т'ехьа пачахьа тайпан ц'и, ц'и, даь ц'и латте, из эзмигача алапача язде деза: мехкада Келаматанаькъан Мухьмад-Яьла; нагахьа санна цу деша т'ехьа тайпан ц'и, ц'и, даь ц'и ца латте, из доккхача алапача яздича бакьахьа да — Мехкада.

Деша дажка тлехъа хлана дус бераш?

Гуйрийна дукха говш болча дешархоех

Гарчакханаькъан Сали

Ишколе дешаш долча бераш-ца каст-каста къамаьл хул са, шоай ханнахъа уж хъацаахара, урокашта тлехъадисара хъакъехъа. Цу тайпара говча бераша шоашта а зе ду, вокхарна а новкъарло ю. Мел чоагъа дехар дарах, цкъа тлехъадиса Iема бер, ше Iемача хана мара ишколе хъадагъац.

Кхыметтел классе дагъаца берашта, наIарах хIама тоххаше хов, хIанз хъакъаьчар малагъа ва, хIана аьлча хIаране шеший ха я цар: цаI пхи минот тлехъависа Iемав, вож — итт минот, кхоалагIвар урок чакхйоалаш мара вагIац. Нагахъа санна из кIаьнк вале, Iохалехъ цхъацаболча новкъосташка салам дала дезаш а хул.

Тлехъависара баьхан тахка велча, цкъаза цхъаккха тайпара жоп дала ца могош вус дешархо. Бехках кIалхарбалар духъа, хIилла ювцараш а нийслу царна юкье: машено цицхаш техадар, ког лайжа хоттала Iовежавар, маьчи ехаяр, хачи яьтIаяр, кхы а массагIа хул уж. ТIайоагIаца урока тIа диктант язде деза шоана, саг тлехъа ма висалаш, цIагIа ма Iелаш, аьлча а хIама хилац. Диктант аханга кхача доалаш, классе чубоал цхъабола дешархой. Диктант яздергда хъехархочо, е царна хъехам луш къамаьл дергда? Из тлехъакхеве отта веза из, е ца яздайташ вита веза? Агта хилац уж хаттарше урокаца-диктантац тарде, хIана аьлча ха таац. Тайп-тайпарча хъехархоша цхъан кепара лургдацар царна жоп, тайп-тайпара лургдар.

ХIана дус бераш Гуйрийна ишколе хъадакха тлехъа? ЙоккхагIйола классаш ма йий уж, зIамига баларе-м зIамига боландаь бус ма аргдарий. Сона хеташ, уж тлехъадусаш хилара бехке дукхагIаца даькье ноаной ба. Тлехъадиса хъадена бер, е директорах е завучах ара латта а ца духъаш, классе чудода. Дукха ха ялале, Iохайннача тхъайса дагIаш хул из.

Цу тайпара бер хъасомадаьккхе:

— Наб яьций Iа сийсара? — хатта дезаш хул.

— Тхъайса хIана вагIа хьо урока тIа?

Жоп дала раьза хилац цхъа-вола дешархо.

— Фу деш хиннав хьо? — аьлча, хъахозар цул тамашийнагIа хул.

— ДIаала йиш яц из, — оал бераша.

Иштта ши воша вар са, тайп-тайпарча классашка дешаш. Урок дIайолалушше, корта истола тIа Iо а билле, тхъайса дIаводар шаккхе. Царна айса кхы фу дергда а ца ховш, наьнага телефон техар аз:

— Ер бераш, классе чудоаллашехъ, наб е Iо ма дувший, хIанад цар из?

— Дика болх ба Iа хъаьнна, хъожаргъа со цар фу леладу, — аьлар нанас.

Аз телефон а тохале из ший берашка хъежаяларе, геттара дика хургдар. Цхъа кIира даьннача гIолла, из «наб ю лазар» дIадаьлар царна.

Каст-каста автобуса чу гу сона деша долча бераш. Фу автобус я шоана хов мотт сона? Маршрутах лела е юрташка е Магасе уха автобус я аз ювцар. Дуккха гулденна остановке латгача бераша кулг айдича, цар «Iанк» аьнна автобус хъалйизача, раьза воацаш, барт бетта волалу водител:

— Шоай автобус ма йий шун, цунца дIадаха мегаций шо? — тIаккха согахъа хъаверз.

— Школан лу аьле, автобус хъалу. Чу а йиге шоай коа Iооттаю, Iочудотта бензин дац яха баьхан а даьккхе. Шоай гIулакха из хахка езача хана, бензин а корадуду. Бераш иштта лелаш да е гIаш е маршрутни автобусашка.

Цо дувцар бакъда, сона сайна а гу цу тайпара хIама вай юрташка а Магасе а. Геттара дика из болх беш цхъа саг вайнав сона, из ва Сурхо тIарча № 3 йолча юкьерча школан водител Бохтаранаькъан Тухан. Цхъан хана Наьсарерча АТП водител хинна, Сурхо тIа а Буро чу а ухаш йолча автобусаш тIа болх баь, балха йоккха полхам йолаш, водител ва из, цох тийша бераш дIадала а мегаргдолаш. ХIара Гуйран, юртара школан гаьна даха бераш хъагIакхувлаш лелаш хул из. Цудухъа бераш, тлехъа ца дусаш, шоай ханнахъа хъакхоач ишколе. Бакъда вай республикерча дерригача берий яц цу тайпара таронаш, хъалаш. Уж маршрутни автобусаца аха дезаш хул ишколе. Цудухъа ханнахъа дIа а кхачац. Вай фуннагIа дувце а, автобусаш йиллача хана лелац вайцига, кхо автобус лела езача шиь мара хилац, цкъаза йох, тлехъаюс, новкъа «пропкаш» хул. Цох хъахулар да, бераш ишколе хъадакха тлехъадусаш хилар. Со хIара денна хъалгIахувшача моттиге, «газелаш», автобусаш, таксеш лел. Газелаш ийс сахъат Гуйрийна даллалца ййза хул, уралатташ нах болаш. Автобус, лакхе ма аллара, йолаш-йоацаш хила тарлу. ТIаккха фу де деза дешархоша? Хийла гу сона, такси хъайийхе, цунца ишколе долча бераш, урокашта тлехъа ца дIа гIерта хургда-кх уж. Укхаза дагадох Хъошаланаякъан Iаьлас язъаьча цхъан байтацара мугIараш:

«...ГIо вай, гIо вай, Школе гIо вай. Чехка довла! Урокашта Тлехъа ца доалаш, Деша гIо вай!»

Массахана таксеца лийнна даргдий бераш? Масала, Наьсаре ишколе вагIаца дешархочоа цига дIакхача, кIезигагIа дале,

150 сом деза. Бетта кхо бIаь ах бIаь тума ахча да из. Дерригача берий яц цу тайпара хъал-таро. Цудухъа цхъадола бераш урокаш йолаенначул тлехъагIа а, ишколе дIа ца кхоачаш, новкъа лелаш хул. ДукхагIаца даькье, шоай бехках доацаш, тлехъадус уж урокашта. ГIаш ишколе ухаш а да вайна дуккха бераш. Ишкол гаьна ца хилча, иштта аха тарлу дешархой Iилмаш Iомаде. Цар а хул цхъаца халонаш, шерра гIа боаккхаш, уж деша ца ухийташ йола халонаш. Дукха ха йоацаш, цхъан МЧС эпсара машена чу нийсвелар со, со а вар, дешархой санна, балха дIакхача гIерташ водаш. ДIа-хъа къамаьл деш, со ишколе балха волга хайча, са наькъа новкъоста аьлар:

— Ма дукха хIамаш я цу берий ишколе кхакхъа езараш! Хала кхухъ цар уж тIормеш деша. Шиь-кхоь тIорми бебоаллаш додаш хул хийла бер: дукха книжкаш да, тайп-тайпарча урокашца дувзадена, царца йоазув ду тетрадаш, тетрадаш-книжкаш, хувцаш йола маьчеш, физкультурах тIабувха беза гIирс, кхы а массагIа да уж... Масала, из шоллагIбола когагIирс чуоттабе полкахъа хъае мегаций ишколе, хIара дийнахъа текхабе ца безаш.

Цо яхаш дола хIама нийса дац ала йиш яцар, хIана аьлча цхъадола зIамига бер додаш хул, хъажIах диза палаца гали санна, гибоаллаш беза тIормиг болаш, цкъаза сов чоагIа цо юхаувазеш, аркъалдожаргдий-хьогI из аьле хеталу. Бебехкаш бола тIормиг лелабой а гибехкаш бола тIормиг лелабой а, бера унахцIенон из Iаткъац аьлча теша хала да. Бер школе ханнахъа хъа ца кхачийта а тарлу цу тайпарча безача «михъо». Цкъаза боккха, беза тIорми бахъаш базар тIара воагIа саг, шозза шортагIа воагIа, юкь-юкье са а Iолаш. Лоацца аьлча, вай берий гIдоахка, бедаохка тIормигаш а да уж ханнахъа деша дIа ца кхачийтара бехке.

Ала деза, цхъабола дешархой, шоай тIормеш дукха деза деце а, тлехъабус аьнна.

ДукхагIдола бахъанаш дувзадена хул, Гуйрийна ханнахъа хъал ца гIаттарца дувзадена. Дукха из лехкъадеш а хилац дешархой. Цхъа кIира хъалха да из. Дикка тлехъависа хъавенача 7-ча классе вагIаца дешархочунга хетт аз:

— Тлехъа хIана висав хьо?

— ХъалгIеттавацар со ханнахъа, — да хъахозар.

— ЦIагIа саг веций хьо сома-ваккха?

— Телефон йишас ше йолча дIачуйийхъаяр, гургал ца тохаш, висав со, — йоах цо.

Цунна тлехъа вайя хъаотт цхъаькха.

— Хьо хIана висав тлехъа? — хетт аз.

— Зийнадацар аз, — да луш дола жоп.

— Фуд Iа цазийнар. Гуйрей хиннилга зийнадецарий Iа?

— Ха сиха йода, — йоах цо юххера а.

Ха-м, бакъдар аьлча сиха йода, йоде а делкъа ха хиллалца вижа алла йиш мичай, ханнахъа хъалгIатта веза-кх. Магасера со сихагIа хъалкхоач; цу юрта да-хача, къонача, кадайча берел. Цох кхеташ вац со.

Цхъабола дешархой шоаш гIовттабаь, бузабаь, кечбаь хъабакхийтача а тлехъабус.

Урок йолаенна дикка ха яьначул тлехъагIа мара хъа ца ухаш вар са ийслагIаца деша вагIа цхъа дешархо. Цкъа иштта тлехъависа из хъавеча, сов чоагIа кIордаваь, цу сахъате телефон дIатехар аз цIагIа. Нана яр «трубка» хъаийцар.

— Ер кIаьнк цIаккха ший ханнахъа ишколе хъавоагIаш вац, хъалхарча уроках даим тлехъавус ер. ХIанад из? — хъаьтар аз наьнага.

— Даьра, хац сона-м, — йоах цо, — цIагIара-м ханнахъа ара-воал из, ишколе вода аьле.

ТIахъавусачунга шийга хетт аз:

— ЦIагIара ханнахъа аравоал ма йоахий хъа нанас, мича хъа лел хьо?

— Новкъостий кхийттарбар сох, — йоах кIаьнка.

— Новкъостий кхийтача фуд? Сихха Iодакха мегаций шо? — аьлча а хIама хилац. ШоллагIаца, кхоалагIаца дийнахъа юха а тлехъавус, хъалха вусаш хинна-ча тайпара.

Оамал а хинна дIадахад цун из. Цкъа Iомадаь хIама, дита хала да, яьхад вай даьша. Цунна дола тешал да, тлехъавусача дешархочо леладер а. Шийца деша дагIа бераш хъакхийтача, сихха ишколе Iо ца а воагIаш, новкъа «шалтай-болтай» яхаш дIалел, урокашта сагота боа-цаш. Урок чакхъяла пхи минот йисача хана, вайя хъачувоал царех цхъавар.

Уж Гуйрийна деша ухараш ба. Набаро Iехабаь биса хилба уж. Делкъа хана ухараш хIана бус тлехъа? Берашка, цар даьшка-ноаношка жоп долийтаргда вай цу хаттара. Урок йолаенна дикка ха яьлча, пхелагIаца клас-са наIарах хIама тох. Хъачуйоал йийгиа кулг лаьца латта нана:

— Бехк ма баккхалахъ, стоматолог волча йигаяр аз ер, цудухъа тлехъайсаяс.

ЯлхлагIаца классе вагIа дешархо вар, дилла тлехъавусаш. Шийх бехк баьккхача шоллагIаца дийнахъа, да воалавеш, венав ишколе.

— Со балхара цу хана мара мукъавалац, цудухъа из ханнахъа хъакхувла вIаштIехъа дац са, — йоах дас.

— Иштта лийнна варгвий ер, даим тлехъавусаш? — хетт аз.

— Де хIама-м дац, — йоах дас.

Цкъаза бIарчча тоба йоагIаш хул тлехъайисе.

— ХIана дисад шо тлехъа? —

хатта ма дезий.

— Газель ханахъа хъаеная-цар тха, — йоах тлехъабисараша цхъан оазаца.

— ДIаала деза, ханнахъа хъа-аха, хъехархо лув тхога.

— Ши рейс еш ва из, тхо шоллагIаца рейсаца мара доала-дац цо, — оал дешархоша.

Уж хъабаькха дукха ха ялале, хох мо цIийвале, хъакхоач кхы а шиь:

— Оаш фу леладу, шо хIана дисад тлехъа? — хоатт аз.

— ГIаш доагIа тхо, — жоп лу цар.

Иштта уж чубоахаш, Iохувшабеш воаллашехъ, ах урок дIайоал. ХIаьта цхъабараш урок чакхъяла пхи минот йисача хана, сакъерда боагIаш санна, баькхе хъачубоал классе.

— Фу леладу Iа? — аьлча, юхалуш жоп а хилац цу тай-парча берий. Шоаш дер хар-цахъа долга хойя а, бехк дIабоаккхаргбола баьхан лаха магац царна. Из оамал дIа ца йо-алаш, даим тлехъабусаш, ишкол яьккха боал цу тайпара дешар-хой. Боккха хилча а хургба-кх уж иштта. Етт дIалалла болхе а, тлехъабусаргба; цIи дIайоае болхе а, тлехъабусаргба; берий бешара дезалхо чувоалаве болхе а, тлехъабусаргба. Мас-сехк шу хъалха цхъа дешархо вар са, лакхе бийцараш санна, даим тлехъавусаш. Кхы айса цунга фу аргда ца ховш:

— Воккха хилча пожарне балха ма гIолахъ, хьо дIакхачале цига мел йола хIама яьга яргъа хьона, — аьлар аз.

Балха бахача а хургба-кх уж иштта. ДIадахача бIаьшерен 80-гIа шераш долалуш дар из. «Сердало» газета тIадилла, Наьсарен района къахъегама коллектив-вашка балха бола нах Гуйрийна балха хъа мишта ух хъожаш, массехк предприятие чакхъаьлар со.

Дукха моттигаш яр къахъе-гамхой балха ханнахъа хъабахка тлехъабусаш, уж тайп-тайпарча предприятишка яр. Ишколе дешача хана, тлехъабусаш лийн-нача дешархоех хъахиннабар уж а, цох вIалла шеко а яц са. ДукхагIбараш ер ма дий ала цIенхашта баьхан долаш а биса-бацар тлехъа.

ЦIенхашта хIама нийслуш хул вахаре, вIалла хьона дага-доацаш. Иштта моттиг хилча, царех баккха бехк бац. ХIаьта а ма хулла ший балха моттиге ханнахъа дIакхача хъажа веза саг, хIана аьлча тлехъависача хъакимга хъежаш, сагота гIулакх долаш вена саг латт; тлехъависача лорага хъежаш, унахо латт; тлехъависача авто-буса водителга хъежаш, балха болха нах, деша болха студен-таш латт; тлехъависача жаIунга хъежаш, Iул латт; тлехъависача ахархочунга хъежаш, кха улл... Из моттиг кIоаргагIа Iомае шоай безам бале, Боканаькъан Ахъма-да яздаь «Фуд, малад?» яха дув-цар Iодеша мара дезац.



Гарчакхановън Сали

Тамаш я ишколе болх беча, Шолжа-Галий тларча, цул тлехьагIа Магасерча университетте деша баьгIарашта юкье Поандалой Аза ца йовзаш саг хуле. Вай къам Сибрера цIаденачул тлехьагIа 1960

Цун шераш — цун рузкъа

Поандалой Азай 80 шу дизарга

шера Нохч-ГалгIай пачча-хьалкхен хьехархой институте деша отт из, из яккхача денз, Шолжа-Галий тларча университетте болх бу цо республика йохалца, дIахо ГалгIайче къахьег, филологически факультета хьехархо йолаш. Аза яь хиннай 1943 шера Дзараханавън Бекмарзий Закречуни Лаьнанаькъан Байтмала Залотханеи дезале. Уж цу заман чухьа баьхаб Пригородни района гIалгIай къаьнарча юрта.

Башь хьехархой кхебаьб цо, цу хана денз. Духхьал Илма Юмадаь ца Iеш, царна хоза гулакх, къаман эздел Юмадеш хьаенай из. Укх шера 80 шу дуз

Закречун Азай.

Цхьаволча сага дукха хета тарлой а, дукха ха яц из. Хьехархо хочо хьабена никъ зийча, цунна карагIдаьннараш дайзача, из вIалла бIаьха никъ бац. Духхьал хьехархой кхебаь, кийчбаь ца Iеш, цо дукха Илман балхаш даьд. 2010-ча шера Шолжа-Галий тларча университетте ладийгIар цун Илман балхага.

«ГалгIай метта цхьалхаца предложене синтаксиса лоархIаме дешаш» яхаш яр цун тема. Цунга ладувгIаш хиннача наха Закречун Азайна филологически Илма кандидат яха цIи яла могаю. ХIаьта 2012 шера из монографи кепа тега арайоал къаьсттача книжкаца.

Цул хьалха а тлехьа а цIоагIа

эшаш дола дукха Илман балхаш даьд Поандалой Азас. Масала, 1987 шера арадоал «ГалгIай мотт» цIи йола цун педучилищешта лаьрхIа книжка.

Ала деза, дуккхача шерашка, цох пайда а эцаш, дешаш хиннаб университетта студенташ а. 2008 шера Россе дешара федеральни агентствос арабаккха могабу «ГалгIай метта синтаксиса упражненной гуллам».

Цунах хьехархошта, бе а дац миччаьха болх бойя а, доккха новкъостал хургда.

Синтаксисаца ювзаенна упражненеш тIайолаш, цу тайпара книжка кхы дац вай къаман. Аз айса а диктанташ яздеш, цхьацца керда тема

ювцаш 5-9-ча классашта довзийтад цу тIара цхьадола йоазош. 2018 шера «ГалгIай мотт хьехара наькъаш» яха книжка арадоаккх цо, из дар хьехархой хила лаьрхIа болча студенташта хетадаь. Цу шера цхьаькха книжка чакхдоаккх, «ХIанзара ГалгIай мотт».

Синтаксис», яхаш дар из. Из а студенташта лаьрхIа дар. Иштта цун арадаккха кхийнад «ХIанзара гIалгIай мотт. Фонетика». Газеташ тIа, журналаш тIа арайийннача цун статьяй чот яь варгвац. Царех цхьаяраш метта хетаяьча конференцеша арадаьхача книжкашта юкьеяхай вайцига а, Шолжа-Галий тIа а, Махачкале а.

Хьонка ха тIакхаьчай

Султиганавън Йоакъап

Эггара чам болашагIа долча даарех, хьонк лоархIаш бола нах вай мехка кIезига бац. Вай Iемад цу даарга тхьовра денз. Из ба вай даьй боча хинна кIача. ХIара шера хьонк хьабаларга сатувсаь хул, моллагIа мах бенна а из эца кийчабараш. ХIара денна дукхагIа хул базар тIа хьонк боька моттигаш. Хьонках тайп-тайпара даараш кийче Iемаб нах, цул совгIа, моллагIа лазара дикагIдола дарба хьонк ба оолаш, хьадоагIа вайна юкье.

«ХIетта хьабаьннача хана, хьонк маьха беа хул базар тIа. Укх бетта хьалхарча деношка цIенбаьча хьонка кийлах Наьсарерча базар тIа 900-1100 сом дехар. Хьабаьккхача беа боькачун мах 350-400 сома тIа латтар», — йоах хоамо. Iан тIехьара бутт йистебоалача хана, маьха байлу из.

МоллагIа сага эца аьт-тув болаш, хул из цу хана. Вай мехкарча хIара дезало, цунца кхы башха чам боаьчачо а тIехьа, цкъа биа а из баа безаш латт вайцига. Деррига а, хьонк цIоагIа дарбане хиларца, моллагIа лазара цо духьале еш хиларца, дувзаденна да.

Тахан даьржа лелача ковид яхача лазара, гриппа духьала хьонках эггара цIоагIагIа йола молха лоархI бахархоша. ХIаьта, хьонках хьаьйха маьчеш эьха, тух тега кийчьаь, бIарччача шера юаьш хилла, лазараш геттара гаьнадаргда йоах мехкахоша.

Наха низ бара духьалара болам дIабихьар

Гаьгенаькъан Мартина

Наха низ бар, нах ловш цахилар яхача зуламашта духьала Шолжа-Шахьаре болам дIахьош хилар республикерча «Кьонача гварде» доакъашхой.

«Таханарча боламо кагирхошта хьалхадоккх, наха низ бар яха унзара, доккха во шийна тIехьа дуташ дола гIулакх Iаьдало цIоагIа тIахьожам беш долга.

Шолжа-Шахьаре болх беш хилар болама доакъашхой укх наькъа. Наха дIадийкьача каьхаташ тIа белгалдаьдар, бакъ-

доаца къамаьлаш доаржадеш, оапаш бувцаш, МВД болхлошка телефонаш етгача наха шоашта доагIа тIаазар дIаэцаргдолга», — йоах тхога бенача хоамо. «Кагирхой сахетам нийсбеш, тоабеш бола болх дIакхаьха беа вай.

Царна хьалхадеха деза, моллагIйола харцо Iаьдалгахьара тIаазар доацаш юсаргIоацилга. Вай дерригаш а оарцагIаьнна, лораде дезарех да уж хIамаш», — аьлар Шолжа-Шахьарерча цаI йолча Россен кьонача гвардена вайцига хьалха латгача Джамарзанавън Абабукара.



ГалгIайченна шахьарий хьалаш тоадара 80 млн сом лургда

Козой Мадина

Шахьарий вахара хьал тоадара яхача яхье котъяьнна проект кхоачашьяра ГалгIайченна

80 млн сом лургда, аьлар ГалгIай Республикан гIишлош ерий зарбан болхлоша.

Онлайн оолача кепара кхадж тоссаьш, республикан шахьарашка бахача наха проекташ хержар, тIехьагIа зIамагIа шахьарашка, исторически юрташка дика вахара хьалаш хийлгIатара йолча яхье дакъа лоацаш хилар уж, кхадж тоссаьш.

Яхьан чаккхенга хьеьжа, РФ паччахьалкхено Кьилба-седа Кавказерча моттигашта 1,2 млрд сом хьождаьд федеральни ахчаь, яхье котъяьнна проекташ кхоачашьяра.

«ДукхагIа ахча кхоачаргда Нохчий Республиканна — 660 млн сом, Кьилба-

седа ХIирийченна хьожадергда 155 млн сом, Ставропольски крайна, ГIаьбартой-Балкхарой, Кьаршой-Черсий республикашта — 85 млн

сом хIаранена, Селашкаьха — 80,8 млн, ГалгIайченна — 80 млн сом.

Юкьара хьаййчача, паччахьалкхен новкъостал кхоа-

чаргда дикагIйола проекташ гойтача мехка 48 моттигерча 80 юрта», — аьннад гIишлош яра боаьхама хоам тIа.



Цийоацар оалача лазарца квовсам лоаттабе лаьрхлад

Гаьгенаькъан Марина

Магасе шоай лоламагIа наха новкъостал дераша-лораша «Халкъашта юкьерча цийоацарца квовсам лоаттабара денна» хетабаь болам чакхбаькхар, аьлар «Сердало» газета корреспондентага из гIулакх дагадехараша.

«Укх деношка, республикерча цийоацар йолча наьха дарбанче, тайп-тайпарча бораме из лазар долаш бола нах хьаллацара вIашагIбелла болам

дIабихьар.

Цун декхар дар ГалгIайчен моллагIвола вахархо лорашка из лазар дий хьажа, мах боацаш, чакхвакхар: анализаш дIачуялар, тайп-тайпарча дегIа маьженашта УЗИ яккхар, из лазар кхетаргдоацаш де мел дезар дар.

Тха шоай лоламагIа новкъостал дераша из деррига чакхдаллалца тIахьожам а лоаттабир, лорий урхаллен болхлошта, иштта чакхбоалача наха новкъостал а дир», — йоах хоамо.



Газага хьажа арабаьннаб болхлой

Гаьгенаькъан Марина

Газацарча гIулакха тIахьожам бе арабаьлар, цу гIулакхах бектокхаме бола болхлой. Илдарха-ГIалий тIарча цIеношка, квартирашка чуувташ, газ дIатIахоттар нийса дий хьожаш, кхоачамбоацараш гучадоахаш, рейд йир цар.

«Пехьарча хана, республике дукха моттигаш нийслу газ ийккхе, кхьдола хатараш хулаш. Из бахьан долаш, еш яр из рейд. Шахарера прокуратура яр из гIулакх могадаьр. Рейда юкье дакъа лоацаш хилар прокурор Оздой Асланбек, мэри, МВД болхлой, МЧС, ВДПО», — дийцар тха газетага Илдарха-ГIалий тIарча администраце.

Полиомиелит яхача лазарах дийцар дешархошта

ГIазданаькъан Ахьмад

«Полиомиелит кхераме да!» яхача темах дийцар, №25 йолча ишколан йоккхагIча классашка багIача дешархошта, Долакоарча куль-

туран цIагIа. Тахан наха цIенхашта уйла ца ю из лазар дегIа мел кхераме да дувца баькхабар юртгарча больницера берий лор МагомадовгIар Iайшет, администратцен кулгалхо вола



УзиевгIар Хизир.

«Лоро дийцар, полиомиелит яха цамгар мишта хьакхет, из дегIах летачул тIехьагIа малагIа хьал хул, мишта лоравала йиш я цох.

Эггара хьалхарча аргIагIа, из лазар даржаргдоацаш, де дезар маьхий тохар да. Поли-

омиелита духьаларча молхо сага онк чIоагIдергда, лазар юхатохаш. Ханнахьа маьхий тохаро из кхераме лазар дIахьа даржийтаргдац вайна юкье. Тесса дита йиш йолаш гIулакх дац из!» — дийцар тха газетага культуран цIенна кулгал деча АлеройгIар Била.



ГIалгIайчен лоамашка лай токхам бар кхерам ба

Султиганаькъан Йоакъап

ГIалгIайчен лоамашка лоа чухьадар кхерам болаш да, аьнна, хоам баьб «Сердало» газетага моттигерча министрий кабинета зарбан болхлоша.

«Карарча шера, саякура бетта 7-9 деношка, республикан лоамашкарча районашка, 2000 метр лакхагIйолча моттигашка, лай токхам чухьадар кхерам болаш да, аьнна, кхайкадаьд», — йоах хьабайтача хоама тIа.

ГIалгIай Республикан хатарашка гIо деча наха моттигерча бахархошка, хьашашка дехар ду лоралуш а фийла а хила, яхаш.

Геттара чоалхане хьал этта хуле, укх номерах телефон тохар дех-т «112», иштта тоха йиш я ГIалгIай мехка гIолла йолча Россе Чоалханерча хьалашка гIо деча Министерствон телефон — 8 (8734) 55-99-99.

Сомий бешамаш ебаш латт

Коазой Мадина

ЮртбоахамагIулакхайолчаминистерствонболхлой, лаьттай баьцовгIийиоагIонкулгалдеча Оздой Заьлмахаца Яндарекерда сомий бешдIайийначамоттигага хьажа баха хилар.

Сомий беш кхее аьнна шийна дIагIайцар «Хьоашалнаькъан» яха юртбоахамба. ЦугIулакхакьоастадаьд 50 гектар лаьтга.

«30 гектар йолча лаьттан тIа «киргиз» яха, Iай кхачаш бола кхораш дIабийнаб оаха, 20 гектар «флорина» яхача Iажийгаьнаша дIалаьцай. Белгалде деза, уж сомаш вайцигарча сортах болга. Дала аьннадале, хьатIадоагIача шераукхлаьттарархитонсовIа сомаш чуьцаргадогдоахашдатхо.

2025-ча шера 15 тоннага

хьалтIадаргда аьнна хеттхона ер беркат, хIавта 2026-чашера 35-40 тонн Iажаш кхораш хила мег вайна хIара гектара тIара, Даьла кьахетамца», — дийцар тхога цу юртбоахама кулгал деча Хьоашалнаькъан Iамархана. «Вайпача хьалкхено керттерчарех да аьнна дIаоттадаь хIама да, наьха унахциено лораяр.

Цунга хьежжа, бахархошта лоаттабе безавайлаьттахьалкхебаь, воашдоалдаь сомаш. ЦугIулакха мел эшар долаш да вай мехка, ишттаерригача Кьилбаседа Кавказеа. Из беш дIаювш баькхарашу балхатIа лакхаговзалиола, Балхарой мехкарабий хакьа хьегамхой ба. Вайцигарча болхлошца хьана дIабихьаб цар из беркате болх.

БIаьстан хьалхарча беттака гаьнашта молха тохаргья, цул тIехьагIадIа хьоргбаца эшаткьов-

ронаш дIатедаш бола болх.

ХьатIадоагIачашера вайу кхазарашортта беркат чуьцарга сатув-

сашдатхо. Дерригаа Даьла кьахетамца хьаотташ ма дий», — аьлар Оздой Заьлмаха.



«ГОРЯЧАЯ ЛИНИЯ» ПРАВИТЕЛЬСТВА РИ ПО ПРОТИВОДЕЙСТВИЮ КОРРУПЦИИ +7 (8734) 55-11-57, ЕДИНЬИЙ ТЕЛЕФОН СЛУЖБЫ СПАСЕНИЯ 112

сердало

Учредители: Правительство Республики Ингушетия и ГАУ «Общественная газета «Сердало»

Главный редактор: Курскиева Х.А.

Адрес Правительства РИ: 360001, г. Магас, пр. И. Зязикова, 12.

Адрес редакции и издателя: Республика Ингушетия, 386101, г. Назрань, Тер. Центральный округ пр. И.Базоркина, 60. Тел.: 8 (8734) 77-11-84 Бухгалтерия: 8 (8734) 77-10-85.

Газета зарегистрирована Управлением Росохранкультуры по ЮФО. Рег. номер ПИ № ФС 10-6526 от 5 марта 2007 г.

E-mail: serdalo@yandex.ru Сайт газеты: serdalo.ru.

Набор и верстка произведены в компьютерном центре редакции газеты «Сердало».

Время подписания номера по графику в печать: 8 февраля 2023 г. Фактически 17:20.

Точка зрения авторов может не совпадать с позицией редакции. При перепечатке ссылка на газету обязательна. Письма, рукописи, фотографии, рисунки не рецензируются и не возвращаются. Свободная цена

Газета отпечатана в издательстве «Южный регион», с готовых диапозитивов Адрес: 357600, Ставропольский край, г. Ессентуки, ул. Никольская, 5. Заказ № 1435 Тираж: 2000 экз.



Вайцигарча спортсменкаша ЮФО, СКФО Хьалхле яккхара яхьашка толамаш даьхар

Гьаьгенаькъан Мартина

Исбахьален гимнастиках болча спортсменкаша дикагIча оагIорахьара гойтар республика Россе Кьулбехьен федеральни даькъа а Кьилбаседа-Кавказа а хьалхле яккхара кьовсамашка, аьнна, хоам бир «Сердало» газета корреспондентага ГIалгIай Республикан спорта Министерствон зарбан болхлоша.

«Цу яхьашка даькъа лаца яха хилар ялх спортсменка, шоашта кертте тренер Прокопьева Татьяна а йолаш. Хьалхарча спортивни разряда программа дика кхоачашьир царех кхьанне, юхебисараша спорта мастера кандидата программан декхар кхоачашдир», — йоах хоамо.

Белгалдаккха деза, наджгоанчой бетта 30 дийнахьа денз саккура бетта 4 денга кхачалца, Россе Кьулбехьен федеральни даькъа, Кьилбаседа-Кавказа хьалхле яккхара яхьаш ГIабартой-Балхарой Республике дIайихьа хилар.



ЖIакаех йола яхьаш хилар республике

Гьаьгенаькъан Мартина

«Духхьашха» яха жIакаех яхьаш дIайихьар укх деношка «Кванториум» яхача берий технопарке. Из хоам тхога бу уж яхьаш дIахьоча болхлоша.

«Кванториум» яхача технопаркера 23 дешархо вар цига даькъа лоацаш. Дикка ловза ховш дола бераш санна, хIетта из гIулакх Iомадаьраш а бар цу юкье шоай кхетам гойташ.

Эггара хьалхарча лагIа тIа

ваьлар Заьзганакьан Идрис, шоллагIча моттиге оттабир Дзейтанакьан Iаьлеи Исмейланаькъан ХIарони, кхоалагIа моттиг кхьачар Янданаькъан Мухьмада», — йоах тхога бенача хоамо. Белгалде деза, технопарке наоагIбарашта кьаьстта из кружок дукха езилга.

«Эггара доккхагIдола баркали совгIати дар цу зIамигача шахматистий доагаш хинна бIаргаш», — аьлар «Кванториум» яхача технопарка кулгалхо волча Янданаькъан Салмана.



ГОбъявления

Утерянный аттестат серии №0062400 1120006, выданный СОШ №1 г. Назрани в 2014 г. на имя Талдиевой Аминат Иссаевны, считать недействительным.

Утерянный аттестат серии №0062400 2512764, выданный СОШ №20 г. Малгобек на имя Баркинхоева Магомед Маулиевича, считать недействительным.

Утерянный аттестат о неполном среднем образовании серии Б №0696205, выданный СОШ №2 г. Назрани в 1990 г. на имя Мизгиева Якуба Магомедовича, считать недействительным.

«Смарт» яха ишкол ший болх дIахьош я

Гьаьгенаькъан Мартина

«Смарт» яхача вахара гIулакхах йолча ишколо ший болх дIабихьар, кагирхой тIема гIулакха кийчбеш, цу хIаманцара цар кхетам лакхбеш йолча «Кьонача патриота» фусаме. «Укх бетта ялхлагIча дийнахьа дIайихьар «Кьона патриот» яхача моттиге из кхетаче.

Семинара хьалхалаттараша дешархошта дийцар, ше лаьрхIа моллагIа хIама нийсагIа

хургдолча тайпара мишта вIашагIдола деза, цу мугIарера болх дIахьош эггара хьалха сенгара дIаволавелча пайданегIа хургда.

Кагирхой спорт царна юкье йоаржар мишта хургда гойташ, болх оттабе аьнна тIадиллар кьонача эскархошта.

ХIаране шийна хетар олаш, дIабихьар из болх. Дешархоша дийцачун юкье, хьаэца, теркалде мегаргдараш зийра семинара кулгалхоша», — дийцар куратора ГIулой Аминас.

